(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 183)

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා- ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස
අථස්ස කඞ්ඛා වපයන්ති සබ්බා- යතො පජානාති සහෙතුධම්මං

යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා - ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස
අථස්ස කඞ්ඛා වපයන්ති සබ්බා -යතො ඛයං පච්චයානං අවෙදි

යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා - ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස
විධූපයං තිට්ඨති මාරසෙනං - සූරියො'ව ඔභාසයමන්තලික්ඛං[1]

(උදාන පාළි - බෝධිවග්ග)

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

තිලෝගුරු භාග්‍යවත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ උරුවේලා ජනපදයෙහි නෙරංජරා නදීතෙර බොධි වෘක්ෂ මුලයෙහි සම්මා සම්බෝධිය ලබාගෙන එම පර්යංකයේම විමුක්ති සුවය විඳිමින් සත් දිනක් වැඩහුන්නා. ඒ සත්දින අවසානයෙදි ඒ තුන්යම් රැයම පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය හොඳින් මෙනෙහි කළ බව උදාන පාළියේ බොධි වග්ගයේ එන මුල් සූත්‍ර තුනේ සඳහන් වෙනවා. තමන් වහන්සේ ඒ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ඒ තුන්යම් රැ ය තුළ තුන් ආකාරයකින් මෙනෙහි කළ බව ප්‍රීතිවාක්‍ය වශයෙන් ප්‍රකාශ කෙරෙන ගාථා තුනයි අපි මාතෘකාව වශයෙන් තැබුවේ.

මේ ගාථා තුන බැලූ බැල්මට ඒකාකර වගේ පෙනුනත් සැලකිල්ලෙන් කන්දුන්න පින්වතුන්ට තේරෙන්න ඇති පළමුවැනි ගාථාවට වඩා දෙවෙනි ගාථාව වෙනස්වන්නේ පද තුනකට පස්සේ තව අලුත් පදයක් එකතුවෙනවා. ඊළඟ තුන්වෙනි ගාථාවේ පද දෙකක් හැර අලුත් පද දෙකක් සඳහන් වෙනවා. මේ ගාථාවල වටිනාකම- ඒකාකාර නමුත් - කොයිතරම් ද කියතොත් ඒ එක් එක් ගාථාවකින් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ පටිච්චසමුප්පාද

For free distribution only

ධර්මය බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙනෙහි කළ ආකාර තුනක්. ඒ ඒ එක් එක් ආකාරයේ වැදගත්කම නිසාම වෙන්න ඕනෑ උදාන පාළිය කියන ග්‍රන්ථය මේ ආකාර තුන ඉදිරිපත් කරන්නේ එකම නිදාන කථාවක් සහිත කෙටි සූත්‍ර තුනකින්.

එතකොට ඒ පළමුවෙනිම සූත්‍රයේ අගට එන ගාථාවේ අර්ථය අපි ඉස්සරවෙලා කියලා සිටිමු. අපි ඒ ගාථා තුනේ සාමාන්‍ය අර්ථය තේරුම් ගත්තත් යම් අවබෝධයක් ලබන්න පුළුවන් මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය පිළිබඳව. ආරම්භක වශයෙන් අපි සාමාන්‍ය අර්ථය කියනවා.

යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා
ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස

යම් අවස්ථාවක කෙලෙස් තවන වීර්යයෙන් යුක්තව ධ්‍යාන වඩන්නා වූ බ්‍රාහ්මණයාට ධර්මයෝ පහළවෙත් ද 'යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා - ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස' මෙතන බ්‍රාහ්මණ කියලා කියන්නේ මේ ශාසනික ව්‍යවහාරය අනුව රහතන්වහන්සේටයි. රහතන්වහන්සේට බුදුරජාණන් වහන්සේට ඇතැම් තැන්වල බ්‍රාහ්මණ වචනය යොදනවා. මෙතනත් ඒ අර්ථයෙන් ගන්න තියෙන්නේ. ඊළඟට කියවෙන පද දෙකෙන් කියවෙන්නේ

අථස්ස කඞ්ඛා වපයන්ති සබ්බා
යතො පජානාති සහෙතුධම්මං

ඒ බ්‍රහ්මණයාට ඒ ධර්මයන් පහළවෙනකොට ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ සැක ඉවත් වී යනවා. මක්නිසාද 'යතො පජානාති සහෙතු ධම්මං' හේතූන් අනුව සිදුවන ඒ ධර්මතාව දැකීමෙන්. ඒ පළවෙනි ගාථාවේ අර්ථයයි.

ඔන්න දෙවෙනි ගාථාව. අර විදියටමයි පටන්ගන්නෙ. යම් අවස්ථාවක කෙලෙස් තවන වීර්යයෙන් යුක්තව ධ්‍යාන වඩන්නා වූ බ්‍රාහ්මණයාට, එහෙම නැත්නම් රහතන්වහන්සේට, බුදුරජාණන් වහන්සේට, ධර්මයෝ පහළවෙත් ද එවිට ඔහුගේ ඒ සැක ඉවත්වෙනවා '**යතො ඛයං පච්චයානං අවෙදි**' ඒ ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්ගේ ක්ෂයවීම තේරුම් ගැනීම නිසා. ඒ දෙවෙනි ගාථාවේ අර්ථයයි.

තුන්වෙනි ගාථාව, '**යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා - ආතාපිනො ඣායතො බ්‍රාහ්මණස්ස**' යම් අවස්ථාවක කෙලෙස් තවන වීර්යයෙන් යුක්තව ධ්‍යාන වඩන්නාවූ බ්‍රාහ්මණයාට ධර්මයෝ පහළ වෙත් ද, ඔන්න

For free distribution only

ඊළඟට අමුතු දෙයක් කියවෙනවා **'විධූපයං තිට්ඨති මාරසෙනං - සූරියෝ'ව ඔභාසයමන්තලික්ඛං'** මුළු අහස ආලෝකවත් කරන සූර්යයා මෙන් මාර සේනාව විසුරුවා හරිමින් සිටී. ඒ අවස්ථාවේ ඒ බ්‍රාහ්මණයා මාරසේනාව විසුරුවා හරිනවා **විධූපයං තිට්ඨති මාරසෙනං** උපමාව දෙන්නෙ **'සූරියෝ'ව ඔභාසයමන්තලික්ඛං'** අහස ආලෝකවත් කරන සූර්යයා මෙන්.

ඔය ඉතින් ගාථා තුනේ අර්ථයයි. දැන් ඉතින් මේක ආශ්‍රයෙන් අපි පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය තේරුම් ගන්න බලමු. දැන් මේ තුන් ආකාරය කෙටියෙන් සඳහන් වෙන්නේ මෙහෙමයි ඒ සූත්‍ර තුනේ.

පළමුවෙනි යාමය තුළ බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අනුලෝම වශයෙන් මෙනෙහි කළාය, දෙවෙනි යාමය තුළ - මධ්‍යම යාමය තුළ - එය පටිලෝම වශයෙන් මෙනෙහි කළාය, පශ්චිම යාමය කියලා කියන අළුයම කාලය තුළ ඒ දෙකම එකතු කරලා අනුලෝම පටිලෝම වශයෙන් ඒ දෙකම එකතු කරල මෙනෙහි කළාය කියලා. ඔන්න ඒක තේරුම් ගන්න උපකාරවන කාරණය අපි ඉදිරියට ඉදිරිපත් කරනවා.

දැන් අර ගාථාවේ කියවුනු **'යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා'** යම් අවස්ථාවක ධර්මයෝ පහළ වෙත් ද කියලා කිව්වේ - මොනවද ඒ ධර්ම? ඒ ධර්ම මොනවාද කියන එක ඒ සූත්‍රයේම සඳහන් වෙනවා. දැන් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ගැන යම් අවබෝධයක් තියෙන අය දන්නවා අංග දොළසකින් සමන්විතයි, පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය. ඇතැම් අය ඉතින් භාවනාවටත් ඕක කියනවා. **අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා සළායතනං'** කියලා ඔය ආදී අංග දොළහ තමයි. ඒ ප්‍රත්‍යය ධර්ම දොළහේ පහළවීමයි මෙතන තියෙන්නේ. **'යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා'** කියන්නේ අන්න ඒ අංග දොළහම ප්‍රත්‍යය ධර්මයන්. මොකද ප්‍රත්‍යය ධර්මයන් කියන්නේ? එක එකක් තනිව ඇතිවන්නේ නැහැ. හේතු ප්‍රත්‍යය නිසා ඇතිවෙන්නේ. එතකොට යම් අවස්ථාවක ඒ ප්‍රත්‍ය ධර්ම දොළහ ඒ ධ්‍යාන වඩන බ්‍රාහ්මණයාට- නැත්නම් රහතන්වහන්සේට- පහළවෙත් ද ඔන්න ඊළඟට කියනවා 'යදා හවෙ පාතුභවන්ති ධම්මා' එතකොට ඒ ධර්ම පහළවීමක් ගැන කියනවා වගේම ඒ පහළවෙන්නේ කොහොමද කියන ප්‍රශ්නයත් කෙනෙකුට අහන්න පුළුවන්. ඒක අග පදයෙන් කියවෙනවා 'යතො පජානාති සහෙතුධම්මං' ඒ කියන්නේ හේතු ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ ධර්මතාව අවබෝධවීමෙන්. ඇත්ත වශයෙන් පටිච්චසමුප්පාද කියලා

For free distribution only

කියන්නේ ඒ ධර්ම න්‍යායයයි. ඒ ධර්මතාවයි. ඒ ධර්මතාව අර සූත්‍රයේ- ඇත්ත වශයෙන් ධර්මතාවයේ පද හතරක් තිබෙනවා. මේ පළමු සූත්‍රයේ එයින් දෙකකුයි එළියට එන්නේ.

ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං හොති
ඉමස්ස උප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති[2]

ඒ මුල් දෙක විතරයි පළමුවෙනි සූත්‍රයේ තියෙන්නේ **'ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං හොති'** මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි. මෙය හටගැනීමෙන් මෙය හටගනියි කියන එක තමයි පටිච්චසමුප්පාදයේ අනුලෝම පැත්තට අයිති සිද්ධාන්ත දෙක. ඉතිං ඒ 'මෙය මෙය' කියලා කියන එකත් කෙනෙකුට සැකයක් වෙන්න පුළුවන්. අපි දැන් සාමාන්‍යයෙන් කියනවා නම් බලාපොරොත්තු වන්නේ 'මෙය ඇති කල්හි එය වෙයි' කියලා- එහෙම නේද? මෙය ඇති කල්හි එය වෙයි.' දැන් මෙතන මේ කියන්නේ මොකද දන්නවාද? 'අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං' කියන මේ අංග දොළහේ ඕනෑම යුගලයක් ගත්තොත්, එක සමීපයේ තියන යුගලයක් ගත්තොත්, ඒ යුගල අන්න අර ධර්මතාවට නිදර්ශන. ඒකයි අර මෙය මෙය කියලා කිව්වේ. අපි යම්කිසි දෙකක් ඉදිරියට අරගෙන මේ දෙක අතර ඇති අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව පෙන්නුම් කරන කොට අපි ඒකට ව්‍යවහාර කරන්නේ 'මෙය ඇති කල්හි මෙය' කියලා නේද? එයින් පිට තියෙන එකකටයි එය කියලා කියන්නේ. ඔන්න ඕක හොඳට වටහා ගන්න. දැන් අපි සාමාන්‍යයෙන් බලාපොරොත්තුවන්නේ මෙය ඇති කල්හි එය වෙයි කියලා. ඇයි මෙතන මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි කියන එක? ඒක තේරුම් ගන්න තියෙන්නේ අර අංග දොළහේ ඕනෑම යුගලයක්, ඕනෑම ජෝඩුවක්, ඉස්සරහට අරගෙන මෙන්න මේ සිද්ධාන්තය ඒකට ඇතුල් කරන්න පුළුවන්. මොකක් ද **'ඉමස්මිං සති ඉදං හොති - ඉමස්ස උප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති'** දැන් අපි නිදර්ශනයක් ගනිමු ඒකට. අර කියාපු ප්‍රත්‍යය ධර්ම නිදර්ශන පමණයි. "අවිද්‍යාව ඇති කල්හි සංස්කාරයෝ වෙත්; අවිද්‍යාවේ හටගැනීමෙන් සංස්කාරයෝ හට ගනිත්" ඊළඟට තව ටිකක් ඈතට කියමු. සංස්කාරයන් ඇතිකල්හි විඤ්ඤාණය වෙයි. සංස්කාරයන්ගේ ඉපදීමෙන් විඤ්ඤාණය උපදියි. ඒ විධියට විඤ්ඤාණය ඇති කල්හි නාමරූපය වෙයි. 'විඤ්ඤාණය හටගැනීමෙන් නාමරූපය හටගනියි.' ඔය විධියට අර දොළහේ ජෝඩු ජෝඩු අරගෙනයි මෙන්න මේ සිද්ධාන්තය පෙන්නුම් කරන්නේ. එතකොට මෙතන වැදගත් දෙය සිද්ධාන්තයයි. අන්න ඒ **'සහෙතු ධම්මං'** කියලා කියන ඒ සිද්ධාන්තය අවබෝධ කරගැනීම තමයි මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ වැදගත් දෙය.

For free distribution only

නමුත් ඒ වෙනුවට බොහෝ දෙනා අර දොළහ කියලා එයින් සෑහීමට පත්වෙනවා. අර සිද්ධාන්තය කියලා දෙයක් තියෙන බවවත් දන්නේ නැහැ. නමුත් මෙන්න මේ සූත්‍රය ආරම්භ කරන්නේ තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අනුලෝම වශයෙන් මෙනෙහි කළයි මෙන්න මේ විධියට. පටන් ගන්නේ අර සිද්ධාන්තයෙන්. '**ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං හොති- ඉමස්ස උප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති**' මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි. මෙය හටගැනීමෙන් මෙය හටගනියි කියලා ඊළඟට දක්වනවා ඒකට නිදර්ශන '**අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං**', ඒ විධියට දක්වනවා. එතකොට මෙතන කියන්නේ මොකක්ද කියන එක අගට එන්නේ සූත්‍රයේ අර අවසානයේ ප්‍රකාශ කරනවා. '**එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති**' මේ මුළු මහත් සංසාර දුක් කඳෙහි හටගැන්ම. එතකොට හටගැන්ම පෙන්වන හරිය තමයි අනුලෝම කියලා කියන්නේ. දැන් අපි කිව්වනේ පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කරන තුන් ආකාරයක් තියනවා කියලා. පළමු යාමය තුළ බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙනෙහි කළේ මේක හට ගැනීම පිළිබඳ පැත්ත. එතකොට ඒක නිසා අර දෙකෙහි කියවුනේ, මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි.මෙය හට ගැනීමෙන් මෙය හට ගනියි කියලා. ඒකට නිදර්ශන වශයෙන් අවිද්‍යාවේ හටගැනීමෙන් සංස්කාරයෝ හට ගනිත්. සංස්කාරයන්ගේ හටගැනීමෙන් විඤ්ඤාණය හටගනියි කියලා. අවසාන කරන්නේ කොහොමද? මෙසේ මේ තනිකර ජාති ජරා මරණ ආදී දුක්ඛස්කන්ධයම ඇති වෙයි කියලා. ඔන්න ඕකට ගැලපෙන හැටියට තමයි අර පළමු ගාථාව.

ඉතිං මේ එක්කම අපි විස්තර කරන්න බලමු මේ ගාථාවේ කියවෙනවා '**අථස්ස කඞ්ඛා වපයන්ති සබ්බා**' ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ, ඒ රහතන් වහන්සේගේ, සැක ඉවත්වෙනවා. මොනවද මේ සැක? අන්න ඒ සැක ටික හඳුනාගන්න කෙනෙකුට මැදුම් සඟියේ **සබ්බාසව සූත්‍රය**[3] බලන්න වෙනවා. සබ්බාසව සූත්‍රයේ තියෙනවා සාමාන්‍ය පෘථග්ජනයා අතීත අනාගත වර්තමාන කියන කාලත්‍රය පිළිබඳව ඇති කරගන්නා සැක. විචිකිච්ඡා සැක. කඞ්ඛා. අතීතය පිළිබඳව ඒ කියන්නේ මේ කියපු පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය නොදුටු සාමාන්‍ය පෘථග්ජනයා මමය මාගේය කියන ඒ දෘෂ්ටියේ, සක්කාය දිට්ඨියේ, ගැලිලා ඉඳගෙන අතීතය ගැන හිතන්නේ මෙහෙමයි. 'මම අතීතයේ හිටියද? අතීතයේ හිටියේ නැද්ද? අතීතයේ හිටියේ කවුරු හැටියටද? අතීතයේ හිටියේ කොහොමද? මම අතීතයේ කවුරු වෙලා ඉඳලා කවුරු වුනාද? ඔන්න පස් ආකාරය. ඔය 'මම' කියන එක ඉස්සරහට දාගෙනයි තර්ක කරන්නේ සාමාන්‍ය

For free distribution only

පෘථග්ජනයා. ඒ වගේම අනාගතය පිළිබඳවත් පස් ආකාරයකින් ඒ විධියට මෙනෙහි කරනවා. ඒකට කියන්නේ 'අයෝනිසෝමනසිකාර' අනිසි මෙනෙහි කිරීම. සාමාන්‍ය පෘථග්ජනයා කරන මෙනෙහි කිරීම. අනාගතය පිළිබඳවත් එහෙමයි. 'මම අනාගතයේ ඉන්නවාද? මම අනාගතයේ ඉන්නේ නැද්ද? මම අනාගතයේ ඉන්නේ කවුරු හැටියටද? මම අනාගතයේ ඉන්නේ කොහොමද? මම අනාගතයේ කවුරුවෙලා කවුරු වෙනවාද? මේක නිකං විහිළුවක් වගේ බැලුවම. නමුත් ඔය විහිළුව තුළ තමයි හැම පෘථග්ජනයාම ඉන්නේ. නමුත් ඔන්න ඊළඟට වර්තමානය ගැන හය ආකාරයකින්. ඒක අරිටත් වඩා හාස්‍යජනකයි වගේ බැලුවාම. මම ඉන්නවාද? මම නැද්ද? මම කවුද? මම කොහොම කෙනෙක්ද? මේ සත්ත්වයා කොහෙන්ද මෙතෙන්ට ආවේ? මේ සත්ත්වයා කියලා කියන්නේ ආත්ම අදහස. මේ සත්ත්වයා කොහෙන්ද මෙතෙන්ට ආවේ? මේ සත්ත්වයා මෙතනින් කොහාටද යන්නේ? අන්න ආත්ම දෘෂ්ටිය තුළ. ඉතින් ඔන්න ඔය දහසය ආකාර සැක ඉවත් වෙනවා මෙන්න මේ ප්‍රත්‍යය පිළිබඳ ධර්මතාව දැකීමෙන්. ඒකයි මේ සොවාන් මාර්ගයෙන් මේ පටිච්චසමුප්පාද න්‍යායය අවබෝධ කරගත්තු ආර්ය ශ්‍රාවකයාට මේ සැක ඇතිවන්නේ නැත්තෙ. මොකද මේ සැක අර මමය මාගේය කියලා කියන සක්කාය දිට්ඨිය බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඔය සැක අන්තිමට කෙළවර වන්නේ හැට දෙකක් දෘෂ්ටිවලින්. අන්ත දෙකකට වැටෙනවා. එක්කෝ මම ඉන්නවා කියලා ගන්නවා. එහෙම නැත්නම් මම නැතැයි කියලා ගන්නවා අනාගතයේ. ඒක තුළ ශාසවත දෘෂ්ටියට වැටෙනවා එක පැත්තකින්. මම සදාකාලික ආත්මයක් ඇති කෙනෙක් කියලා. අනික් අන්තය තමයි උච්ඡේද දෘෂ්ටිය කියලා කියන මම මරණින් පස්සේ මෙතනින් ඉවරයි. මේ කයට තමා මම ආත්මය කියලා කියන්නේ. ඔය අන්ත දෙක මැද හැටදෙකක් දෘෂ්ටි තියෙන බව බ්‍රහ්මජාල සූත්‍රයේ දක්වලා තියෙනවා. එතකොට ඒ දෘෂ්ටි ඉවත් වෙනවා මෙන්න මේ සමුදය පැත්ත දැකීමෙන්මත්. ඒකයි මේ පළමුවෙනි ගාථාවෙන් හෙළිවන්නේ. ඔන්න එතකොට ඒ කිව්වේ අර පළමුවැනි ගාථාවට අදාළව. හිතාගන්න මේ පින්වතුන් පටිච්චසමුප්පාදය මෙනෙහි කළ ආකාර තුනෙන් පළමුවෙනි ආකාරය අනුලෝම. අර ඇතිවීම පිළිබඳව සමුදය පැත්ත.

ඔන්න ඊළඟට මධ්‍යම යාමයේ මෙනෙහි කළ ආකාරය තමයි අර දෙවැනි ගාථාවෙන් කියවෙන්නේ. **'යතො ඛයං පච්චයානං අවෙදි'** එතන අමුතුවෙන් කියවෙන්නේ මේ ප්‍රත්‍ය ධර්මයන්ගේ නිරෝධය, ක්ෂය වීම දුටුවා. ක්ෂය වීම දුටුවා කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිලෝම

For free distribution only

වශයෙන් මෙනෙහි කළ අවස්ථාවේදී පෙනුනා අර හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් ඇතිවෙන නිසාම ඒවා නැතිවෙනවා. හේතු ප්‍රත්‍යය නැතිකොට නැතිවෙනවා. එතකොට ඒකට දක්වන්නේ මෙහෙමයි. අන්න ඒකට කියන සිද්ධාන්ත දෙක

ඉති ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති
ඉමස්ස නිරෝධා ඉදං නිරුජ්ඣති.[4]

'මෙය නැති කල්හි මෙය නැතිවෙයි මෙය නැති වී යාමෙන් මෙය නැතිවෙයි.' ඊළඟට ඒකට එකතුවන එක තමයි නිරෝධ වචනය ඒකට නිදර්ශනය, අවිජ්ජා නිරෝධා සංඛාර නිරෝධො, සංඛාර නිරෝධා විඤ්ඤාණ නිරෝධො විඤ්ඤාණ නිරෝධා නාම රූප නිරෝධො, නාමරූප නිරෝධා සළායතන නිරෝධො ආදී වශයෙන් අන්තිමට ජාති ජරා මරණ ඔක්කොම නිරුද්ධ වෙනවා, කියලා ඉවර කරන්නේ කොහොමද? '**එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරෝධො හොති**.' අන්න නිරෝධ පැත්ත. ඒකට තමයි පටිලෝම කිව්වේ. එතකොට පටිච්චසමුප්පාදයේ අනුලෝම, පටිලෝම කියන දෙපැත්තම ඒවායේ වැදගත්කම අනුව අර මුල්යාමයේදී අනුලෝම දෙවෙනි යාමයේදී, මධ්‍යම යාමයේදී පටිලෝම.

ඔන්න තුන්වෙනි යාමය. ඒක ඊට වඩා ගැඹුරුයි. තුන්වෙනි යාමයේදී මොකද කළේ? මේ දෙකම එකතු කරලා අනුලෝම පටිලෝම- ඒක කෙනෙකුට හිතාගන්න බැරි විදියේ මහා ගැඹුරු දෙයක් එතැන තියෙන්නේ. අනුලෝම පටිලෝම දෙකම එක විට. ඒක දක්වන්නේ මෙහෙමයි. අන්න එතැනදී අර හතර දක්වනවා.

ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං හොති
ඉමස්ස උප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති
ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති
ඉමස්ස නිරෝධා ඉදං නිරුජ්ඣති[5]

ඔන්න දැන් හිතාගන්න අනුලෝම එකේදී මුල්දෙක විතරයි දැක්වූයේ. පටිලෝම එකේදී අග දෙක විතරයි දැක්වූවේ, සිද්ධාන්ත වාක්‍ය හතරෙන්. ඔන්න දැන් මේ අවස්ථාවේදී දක්වනවා ඒ හතරම පෙළ ගස්වලා.

For free distribution only

මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි
මෙය හටගැනීමෙන් මෙය හටගනී
මෙය නැතිකල්හි මෙය නොවේ
මෙය නැති වී යාමෙන් මෙය නැතිවේ

ඔන්න දැන් සම්පූර්ණයි පටිච්චසමුප්පාද සිද්ධාන්තය. ඊළඟට ඒකට නිදර්ශන හැටියට අර අංග දොළහ පිළිබඳව සමුදය නිරොධ දෙකම දක්වනවා. අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං ඔහොම කියලා ඊළඟට කියනවා අවිජ්ජා නිරොධා අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වෙනකොට ඒ ඔක්කොම. ඒක අවසන් කරන්නේ මෙහෙමයි. 'අවිජ්ජායත්වෙව අසෙසවිරාගනිරොධා' අවිද්‍යාව නිසා සංස්කාර, සංස්කාර නිසා විඤ්ඤාණය ආදී වශයෙන් තනිකර දුක් කඳක් ඇති වෙනවා. එසේ වී නමුත් ඔන්න මේ වචනය ඉතාම වැදගත් පින්වතුනි, '**අවිජ්ජායත්වෙව**' කියන එක විග්‍රහ කරල බැලුවොත් එතන ගන්න තියෙන්නේ අවිජ්ජාය තු එව මේ 'තු' කියලා කියන්නේ 'නමුත්' කියන අර්ථය එතන තියෙනවා. 'නමුත්' එතකොට අර සාමාන්‍ය ලෝකෙ මේ සංසාර ස්වභාවය අවිද්‍යාවේ ආරම්භයක් නැහැ කියලා කියන්නේ ඒ තරම් අපිට හිතාගන්න බැරි තරම් කාලයක් අවිද්‍යාව ඇවිල්ලා තියෙනවා. ඒ අවිද්‍යාව නිසා අර විධියට සංස්කාර, විඤ්ඤාණ, නාමරූප සළායතන ඔය විධියට අන්තිමට දුක් කඳක් ඇතිවෙලා තියෙනවා. නමුත් ඔන්න ඔය 'නමුත්' ඉතාම වැදගත්, **නමුත්** අවිද්‍යාවගේම අසෙසවිරාගනිරෝධයෙන්, අවිද්‍යාව යම් විධියකින් සම්පූර්ණයෙන්ම නිරුද්ධ කළොත් එතනම සංස්කාර නිරෝධය, සංස්කාර නිරෝධයෙන් විඤ්ඤාණ නිරෝධය, විඤ්ඤාණ නිරොධයෙන් නාමරූප නිරෝධය, ඒ ක්‍ෂණයෙන්ම ආයේ භව කතන්දරයක් නැහැ මෙතන. දැන් කාලයේ පටිච්චසමුප්පාදය තෝරන හැටි මේ පින්වතුන් දන්නවා ඇති නේ? ඒ ක්ෂණිකවම අර අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වෙනවත් එක්කම අර ජරාමරණ දක්වා ඔක්කොම නිරුද්ධ වෙනවා. ඔන්න එතකොට ඒ අනුලෝම පටිලෝම දෙකම. ඒක ඉතාම ගැඹුරු කාරණයක්.

ඒකට දීපු උපමාව හිතලා බලන්න. ඒකත් ඒ වගේමයි.

විධූපයං තිට්ඨති මාරසෙනං
සූරියො'ව ඔභාසයමන්තලික්ඛං

ඒවා ගැන විවරණය කරනවා නම් පැයක් කියන්න දේවල් තියෙනවා. ඒකෙ අදහස මේකයි. අර විධියට අනුලෝම පටිලෝම දෙකම පෙළ

For free distribution only

ගස්වලා මෙනෙහි කරන්නා වූ බ්‍රාහ්මණයාට ඇතිවන වෙනසයි එතන දක්වන්නේ. ඒ අවස්ථාවේ බ්‍රාහ්මණයා **'විධූපයං තිට්ඨති මාරසෙනං'** මාරසේනාව විසුරුවා හරිමින් සිටිනවා. **'විධූපයං'** කියන එක ඇත්ත වශයෙන් කියනවා නම් 'දුමවා හරිනවා' කියන්න පුළුවන්. අර යක්කු එහෙම දුම්මල ගහලා එළවනවා. අන්න ඒ වගේ. එතකොට මේ මාර පරාජය ගැන මේ කියන්නේ. **'විධූපයං තිට්ඨති මාරසෙනං'** ඒ බ්‍රාහ්මණයා- එහෙම නැත්නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ - ඒ මාරසේනාව පළවාහරිමින් සිටිනවා. 'සූර්යයා අහස ආලෝකවත් කරනවා වගේ. අපි කෙටිකරන්න උපමා දෙක තුනක් විතරක් දෙනවා. මේ සූර්යයා කියන ආලෝකය තමා ප්‍රඥාආලෝකය කියලා හිතාගන්න. මාරසේනාව කියලා කියන්නේ විතර්ක සේනාව. ඒක අපේ වචනයෙන් නොවේ සුත්ත නිපාතයේ පධාන සූත්‍රය කියවන පින්වතුන් දන්නවා බොධිසත්ත්වයන් වහන්සේම මාරසේනාව හඳුන්වන්නේ මෙන්න මේ විධියටයි. දසමාර සේනා.

කාමා තෙ පඨමා සෙනා - දුතියා අරති වුච්චති
තතියා ඛුප්පිපාසා තෙ - චතුත්ථී තණ්හා පවුච්චති[7]

ආදී වශයෙන් දසමාර සේනාව හඳුන්වලා තියෙන්නේ විතර්ක හැටියටයි. කාම, අරති කියලා කියන්නේ නොඇල්ම, සසුන් පිළිවෙතේ නොඇල්ම. කුසගිනි පිපාස පිළිබඳ සිතිවිලි, තණ්හාව ආදී වශයෙන් මේ විතර්ක. එතකොට මෙතන කියන්නේ මොකක්ද? අර විතර්ක පැන නගින්නේ අවිද්‍යාව නිසයි. සංස්කාර කියලා කියන්නේ. ඒ සංස්කාර තුළින් තමයි මේ ඔක්කොම මේ ලෝකයක් හැදිලා මේක තුළ දුක සැප හැම එකක්ම ඇතිවෙන්නේ. එතකොට යම් වෙලාවක අර අනුලෝම පටිලෝම දෙකම එක මොහොතේ මෙනෙහි කරනවා නම්- ඒක ඉතාම සියුම් අන්දමින් - එතකොට අන්න අර විතර්කයන්ට තැන නැති වෙනවා. ඒක තුළින් වෙන්නේ අන්තිමට අර අපි බොහෝ අවස්ථාවල අපේ අනෙකුත් ධර්ම දේශනා ආදියෙ පෙන්නුවා අර විමුක්තිය කියන එක පරලොව ලබන එකක් නොවේ, මෙලොවම- අර කියාපු රහතන්වහන්සේගේ හිත තුළ විතර්ක සමනය වීමෙන් - මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා නිවන කියලා කියන්නේ සියලු සංස්කාර සංසිඳීම, සියලු උපධීන් අතහැරදැමීම. අන්න ඒ අවස්ථාවේ මේ කියන්නේ අර්හත් ඵල සමාධිය. කෙටියෙන් කියතොත් ඒක බොහෝ තැන්වල **අවිතක්ක සමාධිය**[8] කියලා හඳුන්වලා තියෙනවා. **අවිතක්ක ඣාන**[9] කියලා හඳුන්වලා තියෙනවා. අන්න ඒ තත්ත්වයයි මේ කියපු අන්තිම උපමාවෙන් පෙන්නුම් කරන්නේ. මාරසේනාව නමැති විතර්ක

For free distribution only

සේනාව පලවා හරිනවා. අන්න අර කියාපු අනුලෝම පටිලෝම ශීඝ්‍රයෙන් මෙනෙහි කරන අවස්ථාවේදී. ඒකට අපි උපමාවක් දුන්නා ඇතැම් තැන්වල ඔය දෙක එකතු කරන අවස්ථාව පෙන්නුම් කරන්න. දැලිපිහිය මදින්නා වාගේ. දැලි පිහිය ඉහළට, ඉහළට, ඉහළට. පහළට, පහළට, පහළට මැදලා අන්තිමට මුවහත තියුණු වන වෙලාවෙ හරියට ඉහළට පහළට බොහොම වේගයෙන් අදිනවා. අන්න ඒ වගේ ඒ දෙකම එකතුවුන අවස්ථාවේ විතර්කවලට තැනක් නැහැ. ඒ අවස්ථාවේ විඤ්ඤාණයේ අර කියාපු නාමරූප ඉවත්වෙලා **අනිදස්සන විඤ්ඤාණ** කියන ඒ විමුක්ත තත්ත්වය. අර්හත්ඵල සමාපත්තියයි ඔය තුන්වන අවස්ථාවේ කියන්නේ.

ඔන්න එතකොට ඒකට අදාළ ටික දැන් සෑහෙන්න කියවෙලා තියෙනවා. ඉතින් එයින් අපට පෙන්නුම් කරනවා අර පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය. මේක කටලම් කරගන්න නරකයි. මූලික න්‍යායය තමයි අන්න අර මුලින් කිව්වේ- අර පද හතර. එතනයි වැදගත්කම තියෙන්නේ. බොහෝ දෙනා අර දොළහ කිව්වට මොකද, මොකක්දවත් දන්නෙ නැහැ. **ඒ දොළහ නිදර්ශන පමණයි.** ඒවාට තමා **පච්චය ධම්ම**[10] කීවේ. එතකොට '**සහේතු ධම්ම**' අර ධර්මතාව අන්න අර කියාපු න්‍යායය. "මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි. මෙය හටගැනීමෙන් මෙය හටගනියි. මෙය නැති කල්හි මෙය නොවෙයි. මෙය නැතිවීමෙන් මෙය නැතිවෙයි". ඒක බුදු කෙනෙක්මයි සොයා ගන්න ඕනෑ. ඒ තරම් පුදුම දෙයක්. මොකද මෙතෙක් තම තමන් මමත්වය උඩ ගත්තු එක, ධර්ම පරම්පරාවක හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව උඩ සිදුවුන එකක් හැටියට අන්න බුදුරජාණන්වහන්සේ මතුකරලා දුන්නා. ඒක තමයි පටිච්චසමුප්පාද ධර්ම න්‍යායය.

දැන් මේකටම තව ඩිංගක් තේරුම් ගන්න මේ පින්වතුන්ට කිව්වොත් සමහරු අහලා ඇති - දන්නවා අග්‍රශ්‍රාවක සාරිපුත්ත මොග්ගල්ලාන ස්වාමීන්වහන්සේලා ගැන. උන්වහන්සේලා ගිහි කාලයේ ඒ බ්‍රාහ්මණ මානවකයින් හැටියට සත්‍යය සොයමින් ගිය අවස්ථාවේ උපතිස්ස කෝලිත කියන දෙන්නා. ඩිංගක් අහල ඇති සමහරු. එක් අවස්ථාවක දැන් මේ කාලයේ තියෙන්නා වාගේ විවිධප්‍රසංග වගේ වෙන්න ඇති ගිරග්ගසමජ්ජ කියලා යම්කිසි උත්සවයක් තිබුනා. ඒකට ගිහිල්ලා දෙන්නම අන්තිමට ඒ අයගෙ නුවණ මෝරලා තිබුන නිසා ටික වේලාවක් බලනකොට - මේ බහුරූ කෝලම් බලන කොට -අන්තිමේ එපා වුනා. එපාවෙලා කලකිරිලා යම්කිසි විධියක- මේ භව නාටකයේ යථාතත්වය පිළිබඳ පුංචි පූර්ව දැක්මක් ඒ දෙන්නට ඇතිවෙලා තියෙන්න ඇති. එබඳු අවස්ථාවක ඔන්න

For free distribution only

අහල ඇති මේ පින්වතුන් අස්සජි මහරහතන්වහන්සේ - ඒ පස්වගමහණුන් වහන්සේලාගෙන් කෙනෙක්. අර උපතිස්ස බ්‍රාහ්මණයාට හදිසියේ හමුවුනා. මේ අස්සජි ස්වාමීන් වහන්සේ පිණ්ඩපාතයේ වඩිනවා. ඒ ශාන්ත ස්වරූපය දැකලා කිට්ටුවෙලා දානය වැළඳුවාට පස්සේ ඔබවහන්සේගේ ඉරියව් බොහොම ප්‍රසන්නයි. ඔබවහන්සේගේ ශාස්තෘවරයා කවුද කියලා ඇහුවා. කොයිවිධියේ ධර්මයක් ද ප්‍රකාශ කරන්නේ? එතකොට "අනේ මම ළඟදී මහණ වුනේ. මට වැඩි ධර්මයක් තේරෙන්නෙ නැහැ කිව්වාම, නෑ නෑ කෙටියෙන් කියන්න. මම උපතිස්ස මට පුළුවන් කෙටියෙන් කියාපු එක හරියට තේරුම් ගන්න කියලා ඔන්න ඊළඟට වදාළ ගාථාව මේ පින්වතුන් බෙහෝ දෙනා අහලා තියෙනවා.

යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා
තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ
තෙසං ච යො නිරොධො
එවං වාදි මහාසමණො[11]

ඒ ගාථාවේ - හිතාගන්න - මුල් පද දෙක අහලා සෝවාන් වුනා. කෙහොමද සෝවාන් වුනේ. ඔන්න රහස දැන් මේ කියාපු විවරණය තුළ තියෙනවා, **'යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා - තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ'** යම් ධර්මයෝ හේතුන්ගෙන් ඇතිවෙද්ද, ඒවායේ හේතුව තථාගතයන් වහන්සේ දේශනා කළ සේක. අන්න අර අනුලෝම පැත්ත විතරයි කිව්වේ. මේකත් බොහෝදෙනා, අටුවාචාරීන් වහන්සේලා, පටලවාගෙන, **යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා** කියලා කිව්වේ පින්වතුනි, හේතුන්ගෙන් හටගත් ධර්ම. ඒවා තමා අපි කිව්වේ අර **'පච්චය ධම්මා'** කියලා. හේතුන්ගෙන් හටගත් ධර්ම. ඒවායේ හේතුව තමයි, අටුවාචාරීන් වහන්සේලා කියන්නේ ඕක අවිද්‍යාව කියලා. අවිද්‍යාව නොවේ පින්වතුනි, අන්න ඒ හේතුව තමයි අර කියාපු ධර්ම න්‍යායය. ඒ ධර්මන්‍යායය **'යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා - තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ'** කියන කොට උපතිස්ස බ්‍රාහ්මණයාට තේරුනා මෙන්න මේවා ඔක්කොම ප්‍රත්‍යධර්ම. මේවාට යටින් තියන ධර්මතාව තමයි අර 'මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි' කියන එක. ඉතිං ඒ බුද්ධිය මුහුකුරා ගිහිච්ච නිසා, ඥානය තියෙන නිසා, ඒ ටිකෙන්මත් තේරුම් ගත්තා. යමක් හේතු ප්‍රත්‍යයයන්ගෙන් ඇතිවෙනවා නම් ඒකාන්තයෙන් නැති වෙන්න ඕන කියලා. අර පටිලෝම එක කියන්නත් කලින් ඒ ඥානය අනුවම තේරුම් අරගෙන තමයි ඒ. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් කියවලා ඇති ඔය සාමාන්‍ය පුද්ගලයෙක් වුනත් සෝවාන් වුනාම ඒ සෝවාන් වුන

For free distribution only

පුද්ගලයා පිළිබඳ සඳහන් වන කෙටිම පාඨය -පිරිසිදුම පාඨය- තමයි සෝවාන් කෙනෙක් හඳුනාගන්න **'යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරෝධ ධම්මං'**[12] අන්න ඒක තුළ ඔය සිද්ධාන්තය තියෙනවා. යම්තාක් දෙයක් හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් ඇති වෙනවා නම් ඒ හැමදෙයක්ම නිරුද්ධ වන ස්වභාවය ඇත්තේය. එතකොට උපතිස්ස බ්‍රාහ්මණයාට ඒක අර ඩිංගෙන්මත් ඒ සෝවාන් ඵලය ලැබුනා. නමුත් කෝලිත බ්‍රාහ්මණයාට පද හතරම කීවාට පස්සෙයි ඒ කෝලිත බ්‍රාහ්මණයා සෝවාන් වුනේ. අනික් පද දෙක මොකක්ද? **'යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා තෙසං හෙතුං තථාගතො ආහ - තෙසං ච යො නිරොධො'** අන්න ඒවායේ යම් නිරෝධයක් වේද ඒකත් තථාගතයන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. එතකොට අන්න ඒක තුළින් හිතාගන්න **'යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා' 'හෙතුප්පභවා ධම්මා'** කියලා කියන්නේ අර ප්‍රත්‍යය ධර්ම දොළහයි. ඒ ප්‍රත්‍යය ධර්ම දොළහම හේතුන්ගෙන් ඇතිවුන ඒවයි. ඒවායේ හේතුව තමයි අර කියාපු න්‍යාය, සිද්ධාන්තය. එතකොට මේ සිද්ධාන්තය ඕනෑම කුඩා දරුවෙක් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තා නම් යම් අවස්ථාවක - ඒ දරුවා සෝවාන්.

ඔන්න එතකොට ඔතන ඉඳලා අපි යමු. දැන් එතකොට සාමාන්‍ය අවබෝධයක් මේ පින්වතුන්ට ලැබෙන්න ඇති. පටිච්චසමුප්පාදයේ ද්වාදසාංගය කියන්නේ නිදර්ශනයි. ඒවායේ යට තියෙන්නේ ප්‍රත්‍යය සම්බන්ධතාවයි. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, කියලා එතනින් ඉවර වෙන්නේ නැහැ ඒ සමුදය පැත්ත. නමුත් අන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා යම් අවස්ථාවක අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වුනොත්, අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වුනා කියන්නේ ප්‍රඥාව පහළ වීමයි. **අවිද්‍යාව නිරුද්ධ වෙනවා කියන්නේ ප්‍රඥාව පහළ වීමයි.** එතකොට ප්‍රඥා ආලෝකය පහළ වීමත් එක්කම ඒ ක්ෂණිකවම අර කියාපු සංස්කාරත් ඉවරයි. විඤ්ඤාණයත් ඉවරයි. නාමරූපයත් ඉවරයි. සළායතනය ඉවරයි. ඔක්කොම ඉවරයි. දැන් මෙහෙම කිව්වට මේවා තේරුම් ගන්න අමාරු වෙන්න පුළුවන්.

තේරුම් ගන්න අමාරු දේවල් තේරුම් ගන්න උපකාර වෙන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ අවසර දීලා තියෙනවා උපමා දක්වන්න. අපි දැන් උපමා ලෝකයට යමු. දැන් මීට කලින් යමක් කියන්න ඕනෑ. අර විඤ්ඤාණ නාමරූප කියන දෙකේ මහාපුදුම ධර්මතාවක් තියනවා. ඒක බොහෝ තැන්වල දක්වලා තියෙනවා. අතීතයේ උගතුන් පිළිගෙන තියෙනවා. අපේ දාර්ශනික කට්ටිය- අඤ්ඤමඤ්ඤ පච්චය ධර්මතාවක් තියෙනවා කියලා අන්‍යෝන්‍යප්‍රත්‍යය බුදුරජාණන් වහන්සේම දක්වලා තියෙනවා. විපස්සී බුදුරජාණන් වහන්සේත් දක්වලා තියෙනවා, විඤ්ඤාණයත් නාමරූපත්

For free distribution only

අතර. ඒ කියන්නේ විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූපය, නාමරූපය නිසා විඤ්ඤාණය. ඔතන තමා බොහෝ දෙනා ගිහිල්ලා හිරවෙන්නේ, විඤ්ඤාණය නිසා නාමරූපය, නාමරූපය නිසා විඤ්ඤාණය. අග කෙළවරේ සිට සොයාගන ගියොත්, ජරා මරණ කුමක් නිසාද? ජාතිය නිසා, ජාතිය භවය නිසා ඔහොම ඔහොම ගිහිල්ලා අන්තිමට නාමරූපයට ආවාම නාමරූපයට එහා බලනකොට විඤ්ඤාණය. විඤ්ඤාණයෙන් එහාට යන්නේ නැහැ. විඤ්ඤාණයෙන් එහා පැත්තේ නාමරූපය ඔය දෙක අතර තියෙනවා අන්‍යෝන්‍ය ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවයක්. ඔන්න ඔතනයි ගැටළුම තැන.

ඉතින් මේක තේරුම් කරන්න අපි නොයෙකුත් විධියේ උපමා දක්වලා තියෙනවා ඔය දියසුළිය ආදී උපමා, දියසුළියක් හැදෙන හැටි, දියවැලක් මහාජලකඳට එරෙහිව යන්න උත්සාහ කරලා ගිහිල්ලා ඒ ජලකඳේ හැපිලා කරකැවිලා ආවාම අර ගිහිල්ලා ආපසු එන එක අමතක වෙනවා. අරකට තියෙන සම්බන්ධය. ඉතින් පලු දෙකක් වගේ. නමුත් යම් වෙලාවක චක්‍රයක් වගේ හැදුනට පස්සේ මේක ඒකකයක් වෙනවා. ඒ වගේ මේ විඤ්ඤාණය තුළ මායාවක් තිබෙනවා. විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ මායාවක් බව බුදුරජාණන්වහන්සේ ප්‍රකාශකරලා තියෙනවා. මේ මායාවේ තියෙන ස්වභාවය කොයිතරම්ද කියතොත් මේ මායාවේ යමක් පිළිබිඹු වෙනවා. දැන් අපි දන්නවා සවිඤ්ඤාණක සත්ත්වයා තුළ ශක්තියක් තියෙනවා ආපසු හැරිලා බලන්න. ගස්කොළන්වලට ගල්වලට නැහැනේ. විඤ්ඤාණය ඇති හැම සත්ත්වයාටම ප්‍රත්‍යවේක්ෂා කිරීමේ, ආපසු හැරී බැලීමේ හැකියාවක් තියෙනවා. ආපසු හැරී බැලීම හරියට කරන්නත් පුළුවන්, වැරදියට කරන්නත් පුළුවන්. ඔය දෙක පෙන්නුම් කරන්න අපි යොදපු උපමාවක්. ඒක ඕනෑම කෙනෙකුට තේරෙන උපමාවක්. ඒදණ්ඩක් උඩින් යන බල්ලෙක්. අපි බොහෝ අවස්ථාවල කියන්නත් ඇති. ඒ දණ්ඩක් උඩින් යන බල්ලෙක් හැරිලා බලනවා වතුරට, බැලූහැටිය ඔන්න බල්ලෙක් ඉන්නවා. ඉතින් ඇල්ම නිසා වල්ගය වනනවා. එහෙම නැත්නම් ගොරවනවා. එහෙම නැත්නම් කුතුහලයෙන් බලනවා. බලන බලන වාරයක් පාසා බල්ලා ඉන්නවා. ඉතින් බල්ලා බලබලා ඉන්නවා. නමුත් බල්ලා තේරුම් ගන්නේ නැහැ. **බල්ලා හිතන්නේ පෙනෙන නිසා බලනවා කියලා. නමුත් ඇත්ත කාරණය බලන නිසායි පෙනෙන්නේ.** බලන බලන වාරයක් පාසා බල්ලෙක් ඉන්නවා. අන්න ඒ විධියේ මහා මායාකාරී ස්වභාවයක් විඤ්ඤාණයේ තියෙනවා. මොකද, විඤ්ඤාණයේ පිළිබිඹු වෙනවා. **පිළිබිඹු වෙන්නේ මොකක්ද? නාමරූපය.** ඔන්න දැන් ඉතින් ඒකත් විවරණය කරලා ඉදිමු. උපමා දෙන්න කලින්.

For free distribution only

නාමරූපය කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, නොයෙකුත් විධියට ඔය උගත්තු කියනවා. ඔය නැමීමක් වගේ කතන්තරයක් නොවේ. **නාමධර්ම**[13] කියලා කියන්නේ වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා, ඵස්ස, මනසිකාර කියන අතේ ඇඟිලි පහයි කියලා හිතාගනිමු. වේදනාව සුළැඟිල්ල කියලා හිතාගන්න.

වේදනා, සඤ්ඤා, චේතනා ඵස්ස මනසිකාර කියන ඒ නාම ධර්ම. මොකද මේවාට නාමධර්ම කියලා කියන්නේ. සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයා යමක් හඳුනගන්නේ සම්මුති වශයෙන් ලෝකයා දීපු නාමයකින්. නමුත් අර පොඩි දරුවෙක් හඳුනාගන්නා වගේ යමක්- අන්ධයෙක් ගැන හිතලා බලන්න- අන්ධයා යමක් හඳුනා ගන්නේ අතපත ගාලා නේ? ඒ එන වේදනාව අනුව සංඥාවක් දෙනවා. සංඥාව තුළින් චේතනාවක් මතු වෙනවා. චේතනාව තුළින් යම් තැනකට යොමු කරනවා. අන්න ස්පර්ශය. ඊළඟට මෙනෙහි කිරීම අගට තියෙනවා. ඉතින් වේදනාව නාමධර්ම අතර මුලට ගන්න හේතුවත් බොහෝ දෙනා ප්‍රශ්න කරනවා. ඒ වෙනුවට අපි අර කිව්ව සමහර අවස්ථාවල පැරණි විධියට ධර්මය තෝරන අය කරන්නේ 'ඵස්ස ඉස්සරහට දානවා' කියලා. මොකද ඵස්ස මුලට නොදැම්මේ. සැරියුත් ස්වාමීන් වහන්සේට වැරදිලාද? බුදුරජාණන් වහන්සේට වැරදිලාද? නැහැ පින්වතුනි, විඤ්ඤාණය - ඔන්න විඤ්ඤාණය ගැන යමක් කියන්න ඕනෑ මේ අවස්ථාවේදී.

ඒකත් සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක - ඔය පොත් බලන පින්වතුන්ට බලාගන්න පුළුවන් **මහාවේදල්ල සූත්‍රයේ**[14]. මහා කොට්ඨිත ස්වාමීන් වහන්සේ නොදන්නවා වගේ සාරිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් අහනවා අපි සඳහා. '**විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණං**' කියලා කියනවා මොකක්ද මේ විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ? එතකොට සාරිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා '**විජානාති විජානාතීති බො ආවුසො**' වෙන්කර දැන ගන්නවා, වෙන් කර දැනගන්නවා කියන අර්ථයෙනුයි විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නේ. ඊළඟට සාරිපුත්ත ස්වාමීන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා විඤ්ඤාණය මඟින් කෙරෙන මූලිකම වෙන් කිරීම. ඔන්න හොඳට අහන්න. මොකක්ද මූලික වෙන් කිරීම. '**සුඛන්තිපි විජානාති දුක්ඛන්ති විජානාති අදුක්ඛමසුඛන්තිපි විජානාති**'. එතකොට විඤ්ඤාණයේ පළමුවෙනි කෘත්‍යය වේදනාව දැනගැනීම. එතනදී තමා අවදි වන්නේ. ගස් කොළන්වලට නෑ නේ වේදනාවක්. හිතලා බලන්න. රබර් ගහට කිරි ආවට ඒක අඬන්නේ නැහැ නේ. ඒ වගේ විඤ්ඤාණයේ මූලිකම කෘත්‍යය තමයි වේදනාව. වේදනාව තුළිනුයි ආත්මය අවදි වන්නේ. ඒකත් බොහෝ අවස්ථාවල

For free distribution only

පෙන්නුම් කරලා තියනවා. ආනන්ද හාමුදුරුවන්ගෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා, 'යම් තැනක වේදනාව, කිසිම ආකාරයකින් නැත්නම් එතන ආත්මයක් කියන හැඟීමක් තියෙනවාද? 'නැත.' ඔන්න ඕකයි හේතුව. අර ඵස්ස ඉස්සරහට දානවා වෙනුවට වේදනාව ඉස්සරහට දාලා තියෙන්නේ මොකද, විඤ්ඤාණයේ මූලිකම කෘත්‍යය සැප, දුක්, නොදුක්, නොසුව කියන ඒ වේදනා තුන වෙන්කර දැනගැනීමයි. දැන් මේ ඉඳගෙන ඉන්න අවස්ථාවේ අනික් පැත්තට හැරෙන්නේ මොකද? අර වේදනාව නිසා නේ. අන්න හැම එකක්ම. ඔය වේදනාවෙන් **සංඥාවක්** දෙනවා. ඊළඟට **චේතනාව**. බණ ඇහුවට කමක් නැහැ. ටිකක් හැරෙන්න ඕනැ. චේතනාව. ඊළඟට හිත යන්නේ කොතෙන්ටද? මං කිව්වොත් වරදවා තේරුම් ගන්න එපා. **ඵස්ස.** ඊළඟට **මනසිකාරය** යෙදිලා.

ඔන්න එතකොට නාමධර්ම තේරුම් ගත්ත නේ දැන්. ඊළඟට රූපය කියන්නේ මොකක්ද? එතනත් පටලවාගෙන. රූපය කියලා කියන්නේ පින්වතුනි, **'චත්තාරි ච මහභූතානි චතුන්නඤ්ච මහාභූතානං උපාදාය රූපං'**

උපාදාය කියන වචනය වෙන පැත්තකට හරවාගෙන. සතර මහා භූත ධර්මයන් අඳුනාගන්න බැරි භූතයෝ හතර දෙනෙක් වගේ. හඳුනාගන්නේ නාමධර්ම තුළින්. මහා භූතධර්ම **ආශ්‍රයෙන්** ඇති කරගන්නා රූපසංඥාව කියලා හිතාගන්න. මේ කියන අර විද්‍යාඥයින් හිතාගෙන තියන භෞතික දෙයක් නොවේ මෙතන තියෙන්නේ. ඒ ටික තේරුම් කරන්න අපි බොහෝ අවස්ථාවල වචන යෙදුවා. **'නාමරූපයෙහි නාමය නාම ස්වරූපයකි. නාමරූපයේ එන රූපය නාමමාත්‍ර රූපයකි'** හොඳට හිතට කාවද්දගන්න නාමරූපයේ එන නාමය නාම ස්වරූපයකි, කියලා කිව්වේ ඔය අපි ලෝකයා කියන ඔරලෝසුවය පුටුවය කියන ඒ විදියේ නම් නොවේ. නමක ස්වරූපය- මුල් ස්වරූපය විතරයි. ප්‍රාථමික ස්වරූපය මොකක්ද අර අන්ධයා හඳුනා ගන්නවා වගේ වේදනාව නිසා සංඥාව ඔය ආදී වශයෙන් දැන් කිව්ව නේ, ඊළඟට ඔන්න නාමරූපයෙහි එන රූපය අපි කිව්වා නාමමාත්‍ර රූපයක් කිව්වේ ඒකත් අර විධියට වෙන්කරලා හිතාගත තියන ලෝකයේ තියන දෙයක් හැටියට නොවේ. මේ නාමධර්ම ආශ්‍රයෙන් - නාමධර්ම ආශ්‍රයෙන් දැන් දන්නවා නේ පඨවි. තද ගතිය, බුරුල් ගතිය අනුවයි පඨවි හඳුනාගන්නේ. ඊළඟට උණුසුම් ගතිය සිසිල් ගතිය ඔය ආදී වශයෙන් මහා භූතධර්මයන් හඳුනා ගන්නෙත් නාමවලින්. ඒක නිසා ඇත්ත වශයෙන් **ඒක රූප සංඥාවක්** පමණයි. ඒක නිසයි අපි

For free distribution only

කිව්වේ '**නාමමාත්‍ර රූපයක්**'. ඉතින් මේ නාමරූප කියන වචනය හරියට තේරුම් ගත්තා නම් ඒක තේරුම් ගන්න ඕනෑ අන්න අර විඤ්ඤාණයේ වැටෙන පිළිබිඹුවක් පමණයි. දැන් හිතල බලන්න, දැන් ඇහැට වැටෙන දේ කැමරාව පටන් ගත්තෙත් ඇහේ බබාගෙන් නේ? ඇහේ වැටෙනවා නේ ඡායාවක්. එතකොට ඇහේ බබාගේ වැටෙන ඡායාවට තමා අපි මේ මොළයේ ලස්සණට පෙනෙනවා කියන්නේ. ඒක තමා බුදුරජාණන්වහන්සේ සංඥාව මිරිඟුවක් කීවේ. අතන ලස්සනට පෙනෙන්නේ ඒක එතන තියන නිසා නොවෙයි නේ. ඒ කීවේ ඇස ප්‍රත්‍යය කරගෙන ඇසේ යම් කිසි ස්වභාවයක් නිසා කොළපාට කණ්නාඩි දාලා තියෙනවා නම් ඒ විධියට පෙනෙනවා. අන්න ඒ විධියේ දෙයක් එතකොට. මේවා හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව - අර නාමරූපයත් විඤ්ඤාණයත්. අපි විශේෂ වචනයක් යෙදුවා අපේ වචනයක් නොවේ. අතීතයේ ධර්මයේ සඳහන් වනවා ද්වයතාව. දෙකක් අතරෙයි පැවැත්ම තියෙන්නේ. දෙකක් අතර පැවැත්ම තමා '**වට්ටය**' නමින් හඳුන්වලා තියෙන්නේ. ඒකත් අපි යථා කාලයේ විස්තර කරනවා. වෙළඳ වට්ටම් වගේ. වෙළඳ වට්ටය මේ පින්වතුන් දන්නවා නේ? සැපයුමයි ඉල්ලුමයි අතර තමා මිල ගණන් තියෙන්නේ. ඒ වගේ මුළු මහත් ලෝකයම තියෙන්නේ ඔන්න ඔය විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයක් අතර කෙරෙන වට්ටයෙන්.

මුළු මහත් ලෝකයම-හැම ලෝකයක් ගැනම හිතලා බලන්න. මම කෙටියෙන් මෙතන ඉඳලා යන්නේ මොකද, මේවා අපි වෙන තැන්වල කියලා තියෙනවා. හිතන්න සිනමාලෝකය ගැන. එහෙම නැත්නම් දැන් අනිත් 'ලෝක' හදාගන තියෙන්නේ. ක්‍රීඩා ලෝකය, ක්‍රිකට් ලෝකය, ඉස්සරවෙලා හිතමු ක්‍රිකට් ලෝකය ගැන. ක්‍රිකට් ලෝකයේ මොකක්ද වෙන්නේ. අර අහිංසක පිත්තයි බෝලයයි ආදියට පණගැන්වෙන්නේ පිල් දෙකක් බෙදුනාම නේද? පිල් දෙකක් බෙදුනාම නේද? එතකොට නීතිරීති තුළින් - ඒවා තමයි නාමධර්ම ඊළඟට ජය පරාජය පිළිබඳ හැඟීම. ඒක නිසා අන්න ක්‍රිකට් ලෝකය ඇති වන්නේ අර මුළාව තුළයි. 'අපි දෙපිලක් වෙමු.' කියලා එතන ඉඳලයි. ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාව. එතකොට ක්‍රිකට් ලෝකය එහෙමයි.

ඊළඟට සිනමා ලෝකය ගැන හිතන්න. ඒ අස්ථිර වූ තිරයේ වැටෙන දෙයත් ප්‍රේක්ෂකයාත් අතර තමයි ඒ ලෝකය යන්නේ. අවිද්‍යා අන්ධකාරය ඒකට උපකාරවෙනවා. දැන් අතනදී ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාවේදී අමතක කරගන්නවා තමන්ගේ සහෝදරකම්, යාළු කම් ඔක්කෝම අමතක කරලා ඔන්න දෙපිලක් වුනා. එතනදී අර යාලුකම් නැහැ. ඒ මුළාව තමයි අවිද්‍යාව. එතැන ඒ

For free distribution only

අවිද්‍යාව තුළින් කෙරෙන සංස්කාර තමයි. කාය සංස්කාර වෙන්න පුළුවන්- දැන් හිතාගන්න ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාව පිළිබඳ **කාය සංස්කාර, වචීසංස්කාර**[16]**, මනෝසංස්කාර** ඒවා තුළින් නේද ඔය ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාවක් ඇතිවන්නේ. මිනිස්සු මුළාවෙලා දිවි නසාගන්නේ, ඒ ලෝකයක් හදාගෙන අන්තිම මුළාවක් කල්පනා කරලා බලනකොට. තමන්ම හදාගත්තු එකක් තුළ නීතිරීති තුළ. අන්න ඒ වගේ තමා සිනමා ලෝකයත්. ඒක්කෝ තමන් හඳුනන කට්ටිය වෙන්න පුළුවන් රඟපාන්නේ - නමුත් අන්ධකාරය තුළ- මම බොහෝදෙනාගෙන් අසන ප්‍රශ්නයක් චිත්‍රපටියේ රසවිඳින වෙලාවට ඩිංගකටවත් හිතෙනවාද මං මේ රස විඳින්නේ අන්ධකාරයට පිංසිද්ධ වෙන්න කියලා. නැහැ. ඒ වෙලාවට අන්ධකාරය මතකත් නැහැ. මොකද අන්ධකාර පසුබිමේ තමයි චිත්‍රපටයක් ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ. අර අවිද්‍යා අන්ධකාරය තේරුම් ගන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒක නිසා ඔය චලන චිත්‍ර උපමාව- ඒක මගේ උපමාවක් නොවේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ උපමාව. මම ඒක වඩා සවිස්තරව පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා. එතකොට ඒ චලන චිත්‍ර ලෝකයේ, සිනමා ලෝකයේ අවිද්‍යා අන්ධකාරය තුළ සංස්කරණයක් කෙරෙනවා ඒ ප්‍රේක්ෂකයා තුළ. ඒක තුළ තමයි සැප දුක් ආදී වින්දන තියෙන්නේ. එතකොට මේ විදියට ඕනෑ තරම් ලෝක හදා ගන්න පුළුවන් මේ පින්වතුන්ට. පත්තරේ පෙරළලා බලනකොට එක් එක් ලෝකයක් වෙන්න පුළුවන්. ඒකට අදාල නාමධර්ම රූපධර්ම තියෙනවා. ඕක තුළයි මේ ජීවිත මායාව යන්නේ.

එතකොට මේ මායාවේ තවත් පැත්තක් වටිනා පැත්තක්, හෙළි කරගන්න අපි ගනිමු උපමාවක්. දාම් ඇදිල්ලක්. දාම් පෙත. මේ ඉදිරියට මං කියන්න යන ටික ඇත්ත වශයෙන් මේකට මම ඒ මූලික ඉඟිය ලබා ගත්තේ - දැන් මේ පින්වතුන් සමහරු අහලා ඇති මහායාන බුද්ධාගම. පැතිරිල යාමෙදි ඒ තර්ක විතර්ක ඔස්සේ සීමාන්තිකව යනවා දැකලා එක් පක්ෂයක් ධ්‍යාන විදර්ශනා ආදිය අවධාරණය කරලා ඒ බුද්ධාගම මේ පින්වතුන් අහලා ඇති සෙන් බුද්ධාගම කියලා කියනවා. 'සෙන්' - ඔය සෙන් බුද්ධාගමේ ආචාර්යවරු මහ පුදුම කට්ටියක්. ඒ ගුරුවරු සමහරවිට ගෝලයින් හික්මවන්නේ, ප්‍රහේලිකා දීලා. විසඳන්න බැරි ප්‍රහේලිකා දීලා. අන්තිමට ඒ ප්‍රහේලිකාව තුළින් ඒ අයට ධර්මාවබෝධය ලැබුනා කියලා කියනවා. ඒ ධර්මාවබෝධය- අපි සෝවාන් කියන්නා වාගේ ඒ අය කියන්නේ 'සටෝරි' කියලා. ඔන්න දැන් පසුබිම දුන්නා. ඔන්න ඊළඟට කියනවා යම්කිසි කතන්තරයක්. ඒක සත්‍ය දෙයක් නොවේවා හෝ වේවා යමක් ඉගෙන ගන්න පුළුවන්. මෙහෙමයි කථාව. එක්තරා සෙන්

ආචාර්යවරයෙක් ඉන්නවා කීවොත් කරන විධියෙ. හරි සැරයි. ගෝලයින් බොහොම සැරෙන් හික්මවන්නෙ. ඒ ගෝලයින් දෙන්නෙකුට පැවරුවා එක දවසක්දා පරදින්නේ නැතුව දාම් අදින්න කියලා. ගෝලයෝ දෙන්නට- මං කියවපු කතාවේ 'නම්' නැහැ- මම දැන් දෙනවා නම් දෙකක්. සිංහල නම් දෙකක්. එක්කෙනෙක් **අජිත්**. අනිත් එක්කෙනා **සුමිත්**. එතකොට ගුරුවරයාගේ ගෝලයෝ දෙන්නා- මතක තියා ගන්න එක්කෙනෙක් අජිත්, අනිත් එක්කෙනා සුමිත්. එතකොට මේ අජිත්ටයි සුමිත්ටයි පවරනවා ගුරුවරයා පරදින්නේ නැතිව දාම් ආදින්න ඕනෑ. පරදින කෙනාට මොකද වෙන්නේ? කඩුවකුත් අරගෙනයි මේ ඉන්නේ. බෙල්ල කපනවා එතනම. ඉතින් ගෝලයෝ දෙන්නා දන්නවා, කීවොත් කරන බව දන්නවා මේ ගුරුවරයා. ඉතින් මරබියේ අජිතුයි සුමිතුයි මේ දාම් ඇදිල්ල පටන් ගත්තා. ගුරුවරයා කඩුව අමෝරාගෙන ඉන්නවා. ඔහොම ක්‍රීඩාව යන අතරේ - අජිත් කවදාවත් පැරදුන කෙනෙක් නොවේ. සුමිත් හොඳ මිත්‍රයෙක්. ඉතින් මම මේ නම් දාන්නේ මේක අර්ථවත් කරන්නයි. ඒ මුල් කථාවේ නැහැ. අජිත් බොහොම පහසුවෙන් ඔන්න දිනන තැනට එනවා. තව ඉත්තන් දෙන්නෙක් ඇද්ද හැටියේ අජිත් දිනනවා. මේ අවස්ථාවේ දැක්කා තමන්ගේ යාළුවා සුමිත් දැන් ඉතින් මැරෙනවා නේද ගුරුවරයා අතින්. මම මගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කරනවා කියලා අජිත් කළේ මොකක්ද? පරදින විධියට ඉත්ත බොරු ඇදිල්ලක් ඇද්ද. බොරු ඇදිල්ලක් ඇද්ද. ඔන්න දැන් ඊළඟ ඇදිල්ල තුළින් වෙන්නේ - ඔන්න හිතාගන්න බොහොම උණුසුම් අවස්ථාවකට එන්නේ. මේ පිරිසටත් විනිශ්චය කරන්න ප්‍රශ්නයක් එන්නේ. දැන් ඊළඟ සැරේ ඉත්ත ඇද්ද හැටියේ අර දිනන්න ගිය අජිත් පරදිනවා. පරදින්න ගිය සුමිත් දිනනවා. අර දිනන්න ගිය, කවදාවත් පැරදුනේ නැති අජිත්ගේ බෙල්ල කපනවා ගුරුවරයා. එක්කෝ ඔළුව පලනවා. දැන් මොකක්ද ගුරුවරයා කරන්නේ? **මොකක්ද ගුරුවරයා කරන්නේ?** මෙන්න මේකයි ගුරුවරයා කළේ. ඒක මහා පුදුම දෙයක් එතැන සිද්ධ වෙන්නේ. ගුරුවරයා පහතට නැමිලා අර දාම් පෙතේ ඉත්තෝ ඔක්කෝම විසුරුවා හැරියා. **ක්‍රීඩාව ඉවරයි. ජය පරාජය නැතිව ක්‍රීඩාව ඉවරයි.** හැබැයි මේ පින්වතුන් හිතන්න පුළුවන් ජය පරාජය නැති වුනා කියලා. නැහැ. **අජිතුත් දිනුවා. සුමිතුත් දිනුවා.** ඔන්න එතැන ඉඳලා වෙනින් පැත්තක් යන්නේ.

කොහොමද දිනුවේ? ඒ කථාව අවසාන වන්නේ ඒ දෙන්නම 'සටෝරි' කියලා කියන ධර්මාවබෝධය ලැබුවා -සෝවාන් වුනා -කියලා. ඇත්ත වශයෙන් සෝවාන් වුනා නම්, කෙහොමද සෝවාන් වුනේ කියන එකයි අපේ විවරණයේ තියෙන්නෙ. ඒ කියන ධර්මාවබෝධය ඇති වුනේ කොහොමද

For free distribution only

අර විසුරුවා හැරියට පස්සේ? කවදාවත් පැරදුනේ නැති අජිත් තමන්ගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කළා සුමිත්ට. ඉතාම හොඳ මිත්‍රයෙක් වන සුමිත් ද්වේශයෙන් තොරව තමාගේ ජීවිතය පරිත්‍යාග කළා. 'දැන් ඉතින් මම පරදිනවා. කමක් නැහැ මගේ යාළුවා දිනනවා' කියලා. **එතකොට දෙන්නම අතහැරලා ඉවරයි.** මේ දාම් පෙත තමයි ලෝකය. **ඒ දෙන්නාගේ ලෝකය දාම් පෙතයි.** දාම් පෙතේ ඉන්න ඉත්තන් **ඇත්තන්** වෙලා. **දාම් පෙතේ ඉන්න ඉත්තන් ඇත්තන් වෙලා.** එතකොට ඒ දාම් පෙතයි මේ දෙන්නාගේ ලෝකය. එතකොට මේක **භවයක්.** දාම් පෙත් භවයට හේතුව කුමක්ද? **උපාදානය නේ? උපාදානය නේ?** දෙන්නම ජය පරාජය බලාපොරොත්තු වෙන් නේ මේක අදින්නේ. ඕන්න උපාදානය. එතකොට දැන් මේ අයට අවබෝධය ආ හැටි - ඇත්ත වශයෙන් ඒක උනා නම්- එක පැත්තකින් සුමිත් භය නිසා 'දැන් ඉතින් මැරෙන එක කොහොමත් මැරෙන්න ඕනෑ' කියලා ඒ ජීවිත ආශාව අතහැරියා. **ඒ අතහැරීම සම්පූර්ණයි.** අජිත් තමන්ගෙ ජයග්‍රහණයත් එක්කම යාළුවා වෙනුවෙන් ජීවිත පරිත්‍යාග කළා. **එතන අතහැරීම සම්පූර්ණයි.** නමුත් අන්තිමට වුනේ මොකක්ද? **කාටවත් මැරෙන්න වුනේ නැහැ. මරණයටයි මැරෙන්න වුනේ. මොකද?** ඒ දෙන්නම අර සෝවාන් ඵලයෙන් **අමෘත අවබෝධය** ලැබුවා. ඒ කාරණය ඇත්ත නම්. කොහොමද ඒක වුනේ? අර ක්‍රීඩාව විසුරුවා හැරියාම මේ අයට තේරුනා මේක **මුළාවක්. මහ මායාවක්. හීනෙන් අවදි වුනා වගේ.** මෙච්චර මේ දාඩිය හලාගෙන මේ පෙත ලෝකයක් කරගත්තු නිසා නේ ඉත්තන්ට තැනක් දුන්න නිසා නේ. එතකොට ජය පරාජය නැති අර ක්‍රීඩාව තුළින් ගුරුවරයා කළේ අර මහා පුදුම අන්දමින් ධර්මාවබෝධය දුන්නා. ඒක කෙනෙක් හිතන්නෙ මේ සෙන් බුද්ධාගමේ විතරෙයි තියෙන්නේ කියලා.

දැන් ඕන්න මං කියනවා මේ පින්වතුන්ට ඔයිට කලින් අපි මතක් කරපු ධර්ම කතාවක් - කොතෙකුක් අහලා ඇති. නමුත් ඒකේ ගැඹුර හිතලා නැහැ. **උග්ගසේන නටපුත්‍රයා පිළිබඳ කථාව.** මම කෙටියෙන් මතක් කරනවා. ධම්ම පදයේ තියෙනවා ගාථාවක් **තණ්හා වග්ගයේ- උග්ගසේන** කියලා හැටරියන් උණ ගහ උඩ සර්කස් දක්වන විදියේ මහ පුදුම කෙනෙක්. ඒ සිටු පුත්‍රයෙක්. කොයි කරම් දක්ෂද කිවහොත් හැටරියන් උස උණ ගහක් උඩ සමබරව සිටියා. ඒ අවස්ථාවේ මුගලන් මහරහතන් වහන්සේත් බුදුරජාණන් වහන්සේත් එතෙන්ට ඇවිල්ලා මුගලන් මහරහතන්වහන්සේ අභියෝග කළා. එතකොට නැග්ගට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ගාථාවක් දේශනා කළා. මොකක්ද ඒ ගාථාව. ටිකක් හිතන්න.

For free distribution only

සමබරව ඉන්න නටපුත්‍රයාට බුදුරජාණන් වහන්සේ කළ අභියෝගය මොකක්ද? අර ආචාර්යවරයා කළ එකක් වගේ තමා.

මුඤ්ච පුරෙ මුඤ්ච පච්ඡතො
මජ්ඣෙ මුඤ්ච භවස්ස පාරගූ
සබ්බත්ථ විමුත්ත මානසො
න පුන ජාති ජරං උපෙහිසි[17]

ඒක අපි සිංහලට නහලා තියනවා මේ විදියට. මේ පින්වතුන් කියවලත් ඇති.

පෙර - පසුව හැර දමව
මැදද අතහැර දමව
භවයෙ එතෙරටමැ යව
හැම තැනින් විමුත් සිත
ඇතිවැ යළි උපතකට
දිරුමකට පත් නොවෙව

ඔන්න ඔය අදහසයි එතැන තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ නට පුත්‍රයා අර සමබරව ඉන්න අවස්ථාව. මෙතන පෙර-පසුව කියලා කිව්වේ අතීතයත් අනාගතයත්. බැලූ බැල්මට පෙනෙන්නේ දැන් කොහොමද පෙර පසුව අතහරලා නේ ඉන්නේ. මැදත් අතහරින්න කියනවා. මැද අතහැරියොත් වැටෙනවා නේ. නමුත් ඒක දැනගත්තා මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කියන්නේ අර සෙන් ආචාර්යවරයා කීවා වගේ මෙතන ගැඹුරු දෙයක් කියන්නේ. ඒක තේරුම් අරගෙන තමයි එතකොට - ඒ සමාධිමත් සිත - හැට රියන් උණගහක් උඩ ඉන්න කොයි කරම් සමාධියක් තියෙන්න ඕනැද? ඒ සමාධිමත් සිතට බුදුරජාණන්වහන්සේ අන්න අර විදියට සියුම් විදියේ විදර්ශනාත්මක පණිවුඩයක් දුන්නා. අතීතයයි අනාගතයයි පිළිබඳ කතන්දරයක් නේ අපි කලින් කීවේ. ලෝකයා තුළ තියෙන්නේ 'මම ඉන්නවද? අතීතයේ ඇති වුනාද? ඔය කතන්දර. 'මම' කථා මොකවත් නැහැ. අර උග්ගසේන නට පුත්‍රයාට තේරෙන්න ඇති දැන් එතකොට ඒ සමාධිමත් සිතට - ඒ විදර්ශනාව දියුණු කළ කෙනෙක් වෙන්න ඇති. පෙර පසුව කීවේ අතීතයත් අතහරින්න අනාගතයත් අතහරින්න. වර්තමානයත් අතහරින්න. ගැඹුරුම තැන තමයි වර්තමානය අතහැරීම. ඒක හරියට අර උණගහ උඩ හිටගෙන ඉන්න කෙනා වගේ. නමුත් ධර්මාවබෝධය තුළින්, පොතපතේ කියන හැටියට, උග්ගසේන නට පුත්‍රයා රහත්වෙලා ඒ උණගහෙන් බැහැලා බුදුරජාණන් වහන්සේට වැන්දා කියලා කියනවා.

For free distribution only

අන්න එබඳු අවස්ථාවක බුදුරජාණන්වහන්සේ ඔය කියාපු සියුම් අන්දමේ විදර්ශනාත්මක කර්මස්ථානයක් ඊට නිසි කෙනෙකුට දීම තුළින් මොකද මෙතන තියෙන්නේ අර කියාපු ද්වයතාවම තමයි. **දෙකක්.** අතීතයත් අනාගතයත් අතරත් දෙකක්. ජය පරාජය අතරත් **දෙකක්**. අර ජය පරාජය ගැන කතාවට අදාළව ලස්සන ගාථාවක් තියෙනවා ධම්මපදයේ සුඛ වග්ගයේ. දැන් අර දෙන්න ජය ලබාගන්න නේ අර තරඟය කළේ. එතකොට ඒක තුළ තියෙන ඒ දුක් සම්භාරය මේ දෙන්නා තේරුම් ගත්තා. ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගත්තා. **උපාදානය නිසයි මේ ඔක්කොම- ජාති ජරා මරණ ඔක්කෝම ඇතිවන්නේ කියන එක තේරුම් ගත්තා.** අන්න ඒ කාරණයට අදාළව ධම්ම පදයේ ලස්සණ ගාථාවක් තියෙනවා.

ජයං වෙරං පසවති
දුක්ඛං සෙති පරාජිතො
උපසන්තො සුඛං සෙති
හිත්වා ජය පරාජයං[18]

'ජයං වෙරං පසවති,' ජය වෛරය බිහි කරයි. ජය වෛරය ප්‍රසූත කරනවා. ඇති කරනවා. **'දුක්ඛං සෙති පරාජිතො'** පරාජිතයා දුක සේ හොවිනවා - නිදාගන්නවා. **'උපසන්තො සුඛං සෙති'** උපශාන්ත පුද්ගලයා සුවසේ නිදනවා. **'හිත්වා ජය පරාජයං'** ජයයි පරාජයයි දෙකම අතහැරලා. **ජයයි පරාජයයි දෙකම අතහැරලා.** අන්න ඒක තමයි අවසානයේ අර කට්ටිය තේරුම් ගත්තේ. ජය පරාජය කියන මේ ද්වයතාව තියෙන්නේ අවිද්‍යාව මුල් කරගෙනයි. අර ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාවේ ජයග්‍රහණය වගේ. කීදෙනෙක් පිස්සු වැටෙන්න ඇත්ද? ඔය ක්‍රිකට් පිස්සුකාරයින්. අනිත් ඒවාත් එහෙමයි. සිනමා පිස්සුවත්, ඒ වගේම ටෙලි නාට්‍ය පිස්සුවත් ඔය විධියට ඔක්කෝම. ඇත්ත වශයෙන් ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ කීවේ ලෝකයා උන්මත්තකයි කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා පෘථග්ජනයා **'සබ්බෙ පුථුජ්ජනා උම්මත්තකා'** කියලා. අපි ඒකට කැමති නැහැ එහෙම කියනවාට. අන්න අරකයි හේතුව. එතකොට අවිද්‍යාව තුළ අමතක වෙනවා. සිනමා ලෝකයේ අන්ධකාරය තුළ ඇතිකරගත්තා වගේ ක්‍රීඩා ලෝකය තුළත් පිල්. පිල්වලට ආවඩන කට්ටියත්, පිල්වලට බෙදුනු කට්ටියත්, ඊළඟට ලෝකයක් හදාගෙන ඕක තුළ තමයි වෛර ක්‍රෝධ ඇතිවන්නේ.

එතකොට මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕනැ මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය පොතේ ගුරාගේ කොටසක් හැටියට හිතලා කටපාඩම් කරගෙන අනුලෝම පටිලෝම කීම නෙවෙයි ඒක තුළ තිබෙන ගැඹුරු අර්ථය- අන්න

For free distribution only

අර කියන **අවිද්‍යාව** නිසා **සංස්කාර** ඇති වෙනවා කියන එක තේරුම් ගන්න ඕනෑ. සංස්කාර කියන වචනයේම තියෙනවා රැවටිලි ස්වභාවයක්. සකස් කරනවා. අතීතයේ සමහර විට යොදනවා සැරසීම්, අරඇඳීම් කියන අර්ථය තියෙන සංස්කාර. ඒවා කයෙනුත් කෙරෙනවා වචනයෙනුත් කෙරෙනවා මනසිනුත් කෙරෙනවා. නාට්‍යයේත් එහෙමයි. ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාවේත් එහෙමයි. අනිත් ඒවායේත් එහෙමයි. එතකොට අන්න ඒ සංස්කාර තුළින් තමයි විඤ්ඤාණ මායාව, විඤ්ඤාණ මායාවට අනිත් පැත්තෙන් තියෙන්නේ අන්න අර කියපු නාමරූප ධර්ම. වේදනා සඤ්ඤා චේතනා ඵස්ස මනසිකාර. ඊළඟට අර රූපය ආශ්‍රයෙන් ගත්තු අර ඉත්තන් වගේ. දැන් බලන්න අර **ඉත්තන් ඇත්තන් වුනා නේ**. ඒත් පඨවි, ආපෝ, තෙජො, වායො. අර කොහෙවත් නැති ඉත්තෝ වගයක්. නමුත් ඒව ඇත්තන් වුනා නේ. ඒ අන්න අර කියාපු මහාභූත ධර්ම ආශ්‍රයෙන් ගත්තු රූපයයි. රූප සංඥාව. ඔය නාමරූපයත් විඤ්ඤාණයත් අතරෙයි පටිච්චසමුප්පාදයේ ගැඹුරුම තැන තිබෙන්නේ. ඒකට තමා **දිය සුළිය** කියලා කියන්නේ, ඔය දිය සුළිය ගැන අපට පණ තිබුනොත්, මේ අයට පින තිබුනොත්, සමහර විට තව ටිකක් සවිස්තරව ඊළඟ සැරේ අහන්න ලැබේවි.

දැන් ඔන්න මේ තරමින් තේරුම් ගන්න පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය කියලා කියන්නේ දැන් මේ කාලයේ බොහෝ දෙනා තෝරන ආකාරයට අර දොළහ - අවිජ්ජා සංඛාරා එක පැත්තකට දාලා ඊළඟට භව ජාති ජරා මරණ අනිත් පැත්තට දාලා ඔය විධියට තෝරන තේරවිල්ලක් නොවේ. ඒ **ක්ෂණිකවම** අවිද්‍යාව නැතිවෙනවත් එක්කම සංස්කාර නැතිවෙනවා. සංස්කාර නැතිවෙනවත් එක්කම විඤ්ඤාණය. විඤ්ඤාණය කිඳා බහිනවා වගේ දෙයක්. විඤ්ඤාණය නැතිවෙනවා කියන කොට මැරෙනවා කියලා කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන්. මැරෙන එකක් නොවේ ඒ කිව්වේ සංඛත විඤ්ඤාණය නැතිවෙනවා. ඒ ටික තමයි අපි කිව්වේ අනිදස්සන විඤ්ඤාණය ආදී වශයෙන් ඔය ධර්මයේ යටවෙලා තිබුන පැත්තක්. ඒ කියන්නේ නාමරූපයෙන් මිදුනු විඤ්ඤාණයක් තියෙනවා. ඒ කියන්නේ විඤ්ඤාණ සංසිඳීමක් ඒ රහතුන්වහන්සේලා තුළ. මොකද විඤ්ඤාණය තුළයි ලෝකයා පටුවෙලා බැඳිලා ඉන්නේ.

මේ විඤ්ඤාණය කියන එක හය ආකාරයි.[19] ඇහෙන් දකින ලෝකය, කණෙන් අහන ලෝකය එහෙම ගත්තොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකය දක්වලා තියෙන්නේ සළායතනය ආශ්‍රයෙන්. **සළායතන ලෝකයයි[20] ලෝකය ඇත්ත වශයෙන්ම.** ඔය දැන් විද්‍යාඥයින් දක්වන ලෝකය නොවෙයි. ඒ

For free distribution only

ගොල්ලන්ටත් දැන් තේරීගෙන ඇවිල්ල. ඇහින් දකින ලෝකය, කණින් ඇහෙන ලෝකය ඔය ආදී වශයෙන් අන්තිමට හිතෙන් මවන ලෝකය. **ඕකයි ලෝකය**. එතකොට මේ ලෝකය ඇතිවුනේ මෙතන නම්- මතක තියා ගන්න- සළායතනය නාමරූපය ප්‍රත්‍යය කරගෙනයි ඇති වෙන්නෙ. එතකොට විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර වෙච්ච අර බෙදීම, දෙබිඩි වීම, ඒ ද්වයතාව දිගටම යනවා. ඒක අජ්ඣත්ත, බාහිර වශයෙන්, ඇස ආධ්‍යාත්මික ආයතනයයි. රූපය බාහිර ආයතනයයි. දෙකම මහා භූත ධර්මවලින් හැදිල තියෙන්නේ, නමුත් මේකට වැඩි තැන දෙනවා. මේ **සවිඤ්ඤාණක කය** කියන එකට. ඊළඟට ඒක ඔස්සේ යන ඒ සංඥාව තමා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ මිරිඟුවක් කියලා. මේ 'ඇහේ-බබාගේ', 'කණේ බෙරේට' හැහෙන ශබ්දය තමයි අපි මේ සින්දුව කියලා ගන්නේ. ඔය විධියට අනෙක් ඉන්ද්‍රියයන් ඒ ඒ ස්පර්ශ අවස්ථාවේ තිබෙන අනවබෝධය නිසා අන්න අර වේදනා සංඥා ආදී වශයෙන් ඔහොම ලෝකයා භවයේ කරකැවෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට ප්‍රථම වරට පෙන්වලා දුන්නා. එතකොට ඒ පෙන්වා දෙන්න කලින් **උන් වහන්සේ මේක ලෝකයාට කොහොමද තේරුම් කරන්නේ කියලා වෙන්න ඕනෑ සත් සතියක්ම ඒ කාලය තුළ මේ පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය අනුලෝම වශයෙන්, පටිලෝම වශයෙන්, අනුලෝම පටිලෝම වශයෙන් මෙනෙහි කළේ.** මේක ලෝකයාට මේ භාෂාවට දාලා පෙන්නුම් කරන්නේ කොහොමද කියලා. ඒ තරම් ගැඹුරු ධර්මයක්. ඒ නිසා මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕනෑ මේවා වචන හැටියට සලකන්නේ නැතුව තමන්ගේ ජීවිතවලට එකතු කරගෙන එයින් නවතින්නේ නැතිව මේ ධර්ම මාර්ගයේ යමින්- ඒකට යන මාර්ගයට මේ පින්වතුන් අවතීර්ණ වෙලා තියෙන්නේ. සීල, සමාධි, ප්‍රඥා. ඒ හැරෙන්න වෙන කිසිම ක්‍රමයක් නැහැ මේ ධර්මය තේරුම් ගන්න. අතීතයේ යම්තාක් ඒ රහතන් වහන්සේලා ඇතුළු බෞද්ධ ගිහිපින්වතුන් හෝ ගිහි පින්වතියන් වේවා ධර්මාවබෝධය කළා නම් ඒ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා තුළින්. අදත් එහෙමයි. ඒ නිසා මේක ඔය හිතන විධියට වෙන - ක්ෂණික විධියට කිච්චයි කියලා - ඒ අනියම් විධියට ලබන දෙයක් නොවේ.

කෙසේ හෝ වේවා මේ ධර්මතාව වෙනයි, ධර්මයේ නිදර්ශන වෙනයි, කියලා තේරුම් ගන්න ඕනෑ මේ දොළොස් ආකාර පටිච්චසමුප්පාදයේ පෙන්වලා තියෙන. ඒ සඳහා මේ පින්වතුන් ඉදිරියට සතිපට්ඨාන භාවනාදිය[21] කරනකොට ඉබේටම තේරෙයි මේ කියාපු **'අජ්ඣත්ත බහිද්ධා'** ඇතුළත පිටත ආදිය පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ 'ඇතිවීම් නැතිවීම්' ආදිය

For free distribution only

පිළිබඳව මතුකරලා දීලා තියෙන හැටි. ඒ විදර්ශනාත්මක අවබෝධය අතීතයේ ලබපු අයට, උග්ගසේන වගේ අයට, බුදුරජාණන් වහන්සේ ක්‍ෂණිකව ලබා දුන්නා. නමුත් හැමකෙනාම අර විධියට 'රිදී හැන්ද' කටේ ඇතිව උපන්නයි කියලා හිතන්නෙ නැතිව ඒ වෙනුවෙන් උත්සාහ කරන්න ඕනෑ. වෙහෙස දරන්න ඕනෑ. සීලයෙන්ම පටන්ගෙන.

එතකොට අද දවසේ හොඳ ආරම්භයක්. මේ පින්වතුන් බොහෝ දෙනෙක් වටිනා සීලයක් සමාදන් වුනා. ඊළඟට අපි හිතනවා බණ භාවනා කරන්න ඇති මේ කාලය තුළ. මේ අපේ දේශනාවත් මේ පින්වතුන් බලාපොරොත්තුවන උත්තමාර්ථය වන අමා මහ නිවන ලබා ගැනීමට මේ දේශනාවත් විදර්ශනාත්මක වශයෙන් උපකාරවත් වේවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මෙතෙක් මේ දේශනාව තුළින් අවීචියේ සිට අකනිටාව දක්වා යම් සත්ත්වයෙක් ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන්වීමට කැමති නම් ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසේවා. මේ පින්වතුන්ටත් මේ භවයේදීම කල්නොයවාම උතුම් තත්ත්වයන් ලබා ගැනීමට මේ දේශනාව උපකාරවත් වේවා කියා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. මේ ගාථා කියන්න.

එත්තාවතා ච අම්හෙහි ....

For free distribution only

පාදක සටහන්

1. බොධි සූත්‍ර 1,2 සහ 3, උදාන පාළි, බුද්දක නිකාය - 1, 130, 132 සහ 134 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
2. බොධි සූත්‍රය - 1, උදාන පාළි, ඛුද්දක නිකාය - 1, 130 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
3. සබ්බාසව සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 18-28 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
4. බොධි සූත්‍රය - 2, උදාන පාළි, ඛුද්දක නිකාය - 1, 132 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
5. බොධි සූත්‍රය - 3, උදාන පාළි, ඛුද්දක නිකාය - 1, 132 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
6. බොධි සූත්‍රය - 3, උදාන පාළි, ඛුද්දක නිකාය - 1, 134 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
7. පධාන සූත්‍රය, සුත්ත නිපාත, 128 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 25)
8. පරමත්ථදීපනී (හේ.මු.) - 6, 245 පිට
9. මාරධීතු සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 1, 230 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
10. පච්චය සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 2, 40 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
11. මහා වග්ගය - 1, 84 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 3)
12. ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය 5(2), 274 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 17(2)
13. සම්මා දිට්ඨි සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 126 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
    විභඞ්ග සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 2, 6 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
14. මහාවෙදල්ල සූත්‍රය, මජ්ඣිම නිකාය - 1, 686 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 10)
15. ඵේණපිණ්ඩූපම සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 3, 244 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 15)
16. සංචේතනා සූත්‍රය, අංගුත්තර නිකාය - 2, 306 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 19)
17. ධම්මපදය, 348 ගාථාව, ඛුද්දක නිකාය - 1, 110 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
18. ධම්මපදය 201 ගාථාව, බුද්දක නිකාය - 1, 76 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 24)
19. විභඞ්ග සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 2, 4 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 14)
20. ලොක සූත්‍රය, සංයුත්ත නිකාය - 1, 76 පිට (බු.ජ.ත්‍රි. 13)
21. මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය, දීඝ නිකාය - 2, 436-503 පිටු (බු.ජ.ත්‍රි. 8)

For free distribution only